

במקום לחרוש, איבעי ליה למקבל לפרושי ליה שבדעתו לנכש במקום לחרוש.⁽¹⁰⁾

שנינו במשנה: הכל במנהג המדינה.

ומבאר הגמרא: הא דקתני הכל כמנהג המדינה, לאתויי מאי? לאתויי הא —

דתנו רבנן: אריס שקיבל עליו לעבוד בשדה תבואה, וגדלו באותה שדה גם אילנות, שאין צורך לטפל בהם, הרי מקום שנהגו להשכיר לאריס גם את האילנות שבשדה, שתהיה לו זכות אכילה בחלק מפירותיהם, על גבי, אגב אריסות תבואת הקרקע, וחולק האריס בפירותיהם כפי שחולק בתבואה של השדה, הדין הוא שסתם בעלי שדות משכירין גם את האילנות לאריס, כמנהג המקום, אפילו אם לא אמרו כן להדיא. ואילו מקום שאין נהגו להשכיר את האילנות, הרי אם נתנו לו את הקרקע בסתמא, אין משכירין.

ומקשינן: זה שאמרת מקום שנהגו להשכיר אילנות, משכירין, ונוטל המקבל חלק בשבחם, הרי דבר זה פשיטא הוא, שהרי כך הוא מנהג המקום.

ומשנינן: לא צריכא, צריך להשמיענו דבר זה, במקום דכולי עלמא יהבי, נותנים לאריס קרקע על מנת שיטול בעל הבית בשבח התבואה מהשדה תילתא, שלישי, והאריס נוטל לעצמו שני שלישי. ואילו כאן, אזל

איהו, בעל הבית, ויהביה, ונתנו לאריס בריבעא, על מנת שיטול בעל הבית לעצמו רק רבע מהתבואה של השדה, והאריס יטול שלושה רבעים, ונמצא שהוסיף בעל הבית לאריס יותר מהנהג.

הילכך, מהו דתימא, דאמר ליה, בעל הבית לאריס: האי דבצרי לך, מה שהורדתי מחלקי והוספתי לך, זה היה אדעתא דלא יהיבנא לך באילנות כלל.

קא משמע לן שאם רוצה בעל הבית שלא לתת לאריס חלק באילנות, ולהוסיף לו תמורת זה בקרקע, דאיבעי ליה לבעל השדה לפרושי ליה:

שנינו בבבביתא: מקום שנהגו שלא להשכיר אין משכירין:

והוינן בה: פשיטא שהולכים אחר המנהג! ?

ומבאר הגמרא: לא צריכא, דכולי אריסים דעלמא מקבלים את השדה לעבודה על מנת שיטול בעל הבית בריבעא, ואזל איהו, האריס, וקיבלה על דעת שיטול בעל השדה בתילתא, נמצא שהוסיף האריס לבעל הבית יותר מהמנהג.

מהו דתימא, מצי אמר ליה האריס לבעל השדה: האי דמפאי, זה שהוספתי לך על המגיע לך, היה אדעתא דיהבת לי חלק

ובפרישה הוסיף, שאפילו אם בשעת קבלתו את השדה לא אמר כלום ונטל על דעת לחרוש, וכשהגיעה שעת החרישה אמר לבעל הבית שבדעתו לנכש במקום לחרוש ושתק, שתיקה כהודאה ויכול לנכש בלי לחרוש.

10. בתוספות שאנץ מבואר שגם אם יפרש האריס שבדעתו לנכש במקום לחרוש, עדיין הוא צריך את הסכמת בעל השדה ולא די בשתיקת הבעלים, אבל הטור [סימן שכ] הביא בשם הרמ"ה שאם אמר האריס רצוני לנכש במקום לחרוש ושתק הבעלים שתיקה כהודאה.